

Christopher Hage.

Et historisk Billede.

Christopher Hage fødtes 11. November 1848 og døde 16. August 1930.

Den indesluttede og meget ærgerrige, til et demokratisk Styre lidt for fornemt overlegne men uhyre kundskabsrige Mand blev ikke fuldt til den Nytte, som han burde været for sit Fædreland. Skønt han opnaaede de højeste Stillinger, som Politik skænker sine Dyrkere, og skønt hans Ord havde Vægt i Rigsdag og andensteds, blev der dog noget Glippet over ham: han kom for sent eller lidt skævt ind til Afgørelsen; han skabte sig intet Parti, kun Tilhængere, ihvorvel mange Beundrere; han var overmaade klog uden Evne til Tilpasning; han var med Rette stolt og ikke Spor af Smiler eller Haandtrykker.

Han fødtes i hvad man kan kalde det nationalliberale Aar 1848 af nationalliberal Slægt, og han var egentlig altid nationalliberal, hvis man derved vil forstaa akademisk Gennemdannethed sammen med en praktisk Evne, der kunde anvendes politisk, men helst fra oven nedad. Han vilde fundet en Plads mellem Andræ og Krieger, hvis han var bleven født en Menneskealder tidligere — ikke mellem Monrad og Ploug. Han var eller vilde være ganske uden Fantasi — lutter Kløgt, rolig Overbevisning, frygtløs Anvendelse af sikre Midler. Men Livet fordrede andet og voldsommere af ham, stærkere Folkelighed, meningsløse Kamp med Folk, der brød Forfatningen. Han formaaede ogsaa dette, naar den bitre Nød krævede saadan ufin Uro, men hans Sind og i hvert Fald hans naturlige Behagfølelse gik uvilligt med til den bredere Væsensudfoldelse.

Han tilegnede sig som bekendt en Mængde Viden forinden han traadte ind i Politik. Han blev Officer, studerede Nationaløkonomi og tog Eksamen, skrev Guldmedailleafhandling, var i nogen Tid Provinskøbmand, forinden han i 1881 vandt Plads i Folketinget og derefter tilhørte dansk Politik i 40 Aar med hele sin Interesse. Han valgtes som *Liberal* Højremand — hvad der altsaa var noget, der hed dengang, og ligesom adskillig anden Betegnelse betød Modstand imod den Estrupske Politik, der var uden andet Indhold end Magtviljen. Dog denne Vilje var langt større end forhen oplevet i Dansk Rigsdag og end hans Modstandere forestillede sig. For det første *vilde* Estrup, *vilde* aldrig bøje sig, og for det andet var bag hans Stædighed en betydelig Styrke hos Konge Overklasse Adels- og Pengearistokrati, hvilken Styrke netop denne Halsstarrighed skabte, og hvilken Estrup anvendte ligesom selvfølgelig. Ogsaa Hage troede, at denne Kolos med Lurfødderne kunde fældes, naar der fra saa mange Sider rendtes Storm. Det varede dog for ham fjorten, ja egentlig henved tyve bedrøvelige Aar, indtil *det Estrupske* forsvandt fra dansk Politik, og denne Ventetid forbitrede Tilværelsen for danske Politikere, særligt for Mænd som Christopher Hage og Grev Holstein-Ledreborg. De var begge ligefrem fornærmede paa Estrup. Hvad bildte denne Landmaaler sig ind? Der kom Holstein af gammel Adel, beslægtet med de største Familier, veloplært, glimrende Taler, for Tilfældet forbundet med en mægtigt Landbrugsparti! Og der kom Grosserer Christopher Hage af den fineste Statsborgeræt, kundskabsrig, skabt til Parlamentariker, med selve Tietgen og andre Børsmatadorer i Ryggen, fra Fødslen ligesom Holstein bestemt til at regnes med som Jævning mellem de Besluttende. Estrup saa dem over Hovedet, tog intet Hensyn, svarede knap høfligt, lod som om de var deklasserede Personer — hvad de ogsaa var i den Forstand, at Mænd af deres Art altid fornuftigt og automatisk havde indordnet sig i det styrende Højres Række. Hvis de vilde nøje sig med at tilføre det oppositionelle og kævle glade Venstre deres Begavelse, saa gerne for ham! Dermed svandt egentlig for Estrup denne Begavelse og blev saadan falsk klingende Musik, som kunde overlades til Skolelæ-

ler Berg, der besørgede den store Tromme saa fortræffeligt for Markedets Smag.

Men i Folketinget gled Hage ind og fik sin Plads som en Talens Mester mellem Holstein og Hørup. Af disse tre Musketere: Lensgreven, Borger-Repræsentanten og Bondedrengen, der aandeligt talt vandt Prinsessen, bestemtes den parlamentariske Forhandling og de kommende Mænd tog uvilkaarligt dem til Forbillede. Holstein var den fødte, den største Taler, rimeligvis den ypperste som vort Land har kendt. Talerne *syntes* Improvisationer, i den Grad sprudlede og flammede de som i en Jagtfanfare. De var dog, tildels i hvert Fald, udarbejdede paa ensomme Spadsereture i Københavns Omegn. Det var straalende Mesterværker af oratorisk Kunst; i det franske eller engelske Folketing vilde en eneste saadan Oppositionstale vundet Verdensry for Angriberen og rimeligvis saaret Ministeren dødeligt. Her forhaanedes Angrebet af den konservative Presse, der beherskede den dannede Mening, og prellede af som bortskudt Hagl paa en Benrad. Det er skammeligt for dansk Historie, at der ikke foreligger et vel tilrettelagt Udvalg af disse Holsteinske Ydelser. Og ligeledes for Hages Vedkommende. Veltalenheden var en anden: hvert Ord paa sin beregnede Plads, hver Sætning i sin rette Orden, Anlæg, Udvikling, Slutning præget af romersk Talekunst; mindre Glød end Plan. Dog med Hensyn til Virkningen: samme Intet. Holsteins Beundrere var mange; han saa jo ogsaa pragtfuld ud; Hages maaske lidt færre: hans sammenpressede Façon tiltalte mindre. Dog den Smule Pris og Beundring de opnaaede, hvad kunde den betyde for dem? Det blev Fastelavn: de slog den udstoppe Kat af Tønden. Hørup hvis Ord mere taltes ud af Vinduet end imod den halsstarrige Minister, kom uvilkaarligt bedre derfra; thi han *vilde* kun tale, intet opnaa, heller ikke Ministeriets Afgang, mindst hvis denne kom til at betyde Kombinationen: moderat Højre og moderat Venstre i Forening; saadanne Navne som havde været fremme i 1877, og som, da Estrup endelig lod sig skubbe bort i 1894, burde blevet Stridens Ud-

gang. Hørup lod sig aldeles ikke Tilværelsen forbitre af Estrups meningsløse Forbliven — meningsløs, fordi den *maatte* slutte med et Fald — han ærgrede sig mere over at nogle stakkels Mennesker i troskyldig Overbevisning blev altfor haardt ramte ved Slagets Gang end over at Højre opretholdt dette ganske formalistiske Styre, der tillod ham at radikaliseres og demilitarisere Landet — hvortil han netop agtede at benytte sit Liv.

Grev Holstein forbitredes saaledes af denne tilsyneladende golde i alt Fald dræbende ensformige Strid, den uafsladelige Renden Panden imod Muren, at han opgav Ævred helt og trak sig ud af Politik. Han udtalte som Aarsag til sin Bortgang, at Forudsætningerne for hans Politik var bristede. Hans Politik? Det var den, at Estrup skulde overvindes udefra. Selvom Holstein forstod, at Sejren *maatte* komme, udholdt han ikke med sit Temperament Ventetiden, medens rundt om i Europa selv i Tyskland ved Rigets Stiftelse under Bismarck demokratiske Tanker vandt Fremgang. Hage holdt ud. Men han var ogsaa ti Aar yngre end Holstein; og parlamentarisk Liv havde større Tillokkelse for ham end for Lensbesidderen. Han følte det som sit naturlige Element: Møderne, Talerne, Udvalgene, Betænkningerne. Og han holdt altsaa ud i tyve Aar, hvor han vel indtog en fremtrædende Plads, men ikke den som hans Ungdoms Uddannelse og Manddoms Drøm med Rette havde foregøglet ham, indtil han endelig 1901 blev dansk Finansminister saaledes som de store Nationalliberale, hans aandelige Forfædre havde været; myndig kundskabsrig, tre Skridt fra Livet, herskende over Embedsmænd, Ekscellense, sikker i sin Tale, næsten endnu mere i sit Svar: et Mønster for Minister-Finanskyndighed.

Og hvorlænge varede saa Herligheden? Nøjagtig 3 1/2 Aar. Og *var* det saa en Herlighed? Næppe. Hage besad utvivlsomt ved sin Natur og ved sin Aandsoverlegenhed diktatorisk Til-

bøjelighed. Han vidste hvad han vilde, han troede sig sikker i sin Sag og at denne var velbegrundet. Han hadede at give efter, hvad alle demokratiske Finansministre altid maa, især hvis de vil gennemføre deres Skattelove. Alle demokratiske Finansministre elsker — hemmeligt — indirekte Skatter, der saa nemt og umærkeligt og rigeligt piller Pengene op af Skatteborgernes Lommer; alle demokratiske Finansministre maa finde sig til Rette med direkte Skatter der indbringer langt mindre fordi de maa begrænses stærkere og til Gengæld plager Borgeren langt uhyggeligere. Dog der var ingen Vej udenom. I de halvfjerde Aar arbejdede Hage med rastløs Energi — han bestred ogsaa Ministeriet for offentlige Arbejder — magtede alt, kendte alt, ærgrede sig over det meste, forstod fuldt vel, at han vandrede imod en Afgrund, men formaaede dog hverken at knægte sin Stolthed eller ruste sin Forstand imod den truende Fare. Til en Ven sagde han dengang: »jeg har bestandigt den Fornemmelse at nogen vil jage mig en Kniv i Ryggen». Men Fornemmelsen, der egentlig var Indbildning, førte ikke til nogen Handling. I de mange *passive* Aar var han bleven Fatalist. Saaledes som han havde udholdt Estrups Tomhed og Hovenhed, maatte han nu i større Stilling bære hvad der ikke kunde være anderledes. Til en Omvæltningsmodstand besad han ikke Evne. Nu oppe i Halvtredserne skulde han jo netop yde, virke, frugtbar gøre ud fra hvad han havde samlet i Rædselaarene.

*

Saa brast det Hele. Det første Venstreministerium styrtedes. I det andet fik han ikke Plads. Han havde sikkert ligesom alle, der har deltaget i en stor Bevægelse, Følelsen af at denne endnu vedvarede. Han havde saa nyligt været den mægtige og om ikke elskede saa dog beundrede Minister. Var han det ikke endnu? Eller blev han det ikke snart paany? Var Kørslen virkelig standset for ham og han simpelthen kastet af Vognen?

Desværre alt pegede i Ulykkesretning for ham. Hage havde i 1903 igen stillet sig i den københavnske Kres, hvor han havde

følt sig baaret frem af Velhaver-Modstanden fra Børs og Bank; Navnene var: Tietgen, Broberg, Puggaard, Hage, hvilke tre sidste aldeles ikke betragtede den førstnævnte som en Fører. For den meget rige Alfred Hage, der hele sit Liv gjorde præcist hvad han vilde uden smaaligt Hensyn til en provinsiel Moral, var vist snarest Tietgen en Opkomling. Christopher Hage hørte til Slægten, til den engelske Afdeling indenfor Forretningsadelen, og da han valgtes i 1881 syntes han stærk ved sin Oprindelse. Nu tyve Aar senere, skønt han netop var hvad han skulde være: Finansminister, sveg Vælgerne fra Finansvælden ham — men *var* han helt deres Mand? — og til hans naturlige Forbitrelse valgtes en sølle Snedker fra Socialdemokratiet. Naturligvis kunde man sige, at Partiets Naade ligesaa godt kan falde paa en Tidsel som paa en Lilje, men det var dog haardt at Bæreren af et stort Slægtsnavn, den overlegent indsigtfulde Demokrat, skulde vige sin Plads som Folkets Repræsentant for en Person, der nærmest maatte betragtes som Analfabet og hvis Optræden i Folketinget blev skandaliserende i sin Aandstarvelighed for Partiet, hvis overhovedet en Times Bavl af en Partifælle kan volde et mægtigt Parti nogen Skade. Dette er som bekendt ikke Tilfældet: Partiet dækker alt og alle.

*

Dog selve Hændelsen var til stor Fortrød for Christopher Hage indad- og udadtil. Den svækkede hans Stilling indenfor Ministeriet Deuntzer. En Minister bør ikke svigtes af sine Vælgere; en Minister bør besidde en paalidelig Valgkreds. Saa-dan er Reglen overalt. Og da det første Nederlag var indtruffet, naaede det bitre Udfald endnu to Gange Hage, inden han opgav Ævred. Hvad hjalp det, at han med Lethed sejrede som Taler ved Valgmøderne, naar han blev slaaet ved Afstemningen? Man tror ofte ved Valg for meget paa Mødernes Betydning. Vælgeren har gjort det op hjemmefra; hvis hans Valgseddel er rød, saa kan ikke Landets ypperste Talere — til hvilke altsaa Hage hørte — farve den himmelblaa, de bedste Bevisgrunde og den mest tilintetgørende Indsigelse preller af paa den hjemmesyede

Parlirustning. Hage mente som saa mange betydende Personligheder før ham, at han blot skulde møde, tale og sejre. Dog Politiken var altid en haardsindet og nidkær Guddom, hvem kun Mangeofret tilfredsstillede. Og Hage var alene og blev mere alene, efterhaanden som Aarene gik. Han led pinligt, ordi han udestængtes fra Folketinget: en Jæger, hvem baade Vildt og Bøsse berøvedes, en Præst for hvem baade Menighed og Kirke forsvandt. Hans Væsen havde altid været tilknappet. Dengang han var en af Folketingets tre store Talere, fandtes der god Forbindelse mellem Holstein og Hørup og ligeledes mellem Hage og Hørup, men mellem Holstein og Hage gaves der vel intetsomhelst Uvenskab, men heller intet der lignede Venskab. »Skibe der krydser hinanden i Mørket» — det var nok en Sætning, der havde Fuldgyldighed for en stor Del af Hages Tilværelse. Han var ganske uskikket til at skabe sig et Parti, og han beherskedes af den Slægtsfornemmelse, at Landets ledende Stillinger burde naturmæssigt præsenteres ham paa en Sølvbakke, eftersom han besad enhver aandelig Beføjelse selv til den højeste — netop til den højeste: han var født og udrustet til at herske.

Man vilde ganske tage fejl, hvis man vilde tro ham uselskabelig, en falsk Alvorsmand, en Stivstikker. Der fandtes intet Konventionelt ved hans Livssyn: han rettede sig ganske sikkert kun efter sin *gode Fornøjelse*. Ingen Mening skræmmede ham; ingen Spot forargede ham. Livet var klikket for ham: han viste dog altid ved alle Lejligheder, behagelige og kedsommelige, et ubevægeligt Ansigt. Han havde tillært sig at lade intet aflæse i disse fæstnede Ansigtstræk. Og man kan til Nød sige, at han gjorde god Mine til Tilværelsens slette Spil: født til at haandtere Roret, var han sakket bagud: i ti Aar vedvarede Udlændigheden.

Dog Verdenskrigen kaldte paa alle Kræfter. Den gjorde ham først til Formand for den overordentlige Kommission — et Hverv ingen kunde have bestridt som han — og dernæst til Handelsminister i det andet Ministerium Zahle indtil dettes

Fald i Foraaret 1920. Derefter atter Tavshed, Indelukethed, Verdensfjernhed endnu i de ti sidste Aar.

Ved Erindringen om ham fremkommer to tilfældige Billeder:

En Aften efter en Middag i det norske Gesandtskab, hvor den lærde Professor Hagerup er Vært og hans elskelige Hustru og de smukke og kloge Døtre fylder Stuerne med fin Kvindelighed. Hjemmet er ganske nationalliberal i dansk Forstand. Hage, der ikke bryder sig om Kortspil og derfor spiller daarligt, sidder ved et Bridgebord sammen med tre unge og smukke københavnske Fruer, hvis Bridge er mere lystig end korrekt, og som morer sig dejligt med den fine og fornemme og vittige Mand, hvis Smil er saa overlegent, og som gaar med til enhver nok saa afsindig Melding. Ogsaa Hage morer sig hjerteligt over de lyse Latterudbrud, der ledsager enhver Forsyndelse imod Spillets Regler. Christopher Hage er — kan man nok sige — i sit Es.

Et andet Billede er et Besøg hos en gammel Ven, den Morgen da Landmandsbankens Sammenbrud er rygtedes. Hage er uden personlig, pengelig Interesse i Kraket. For adskillige Aar siden har han opgivet sin Stilling som Medlem af Bankraadet. Han er rystet. Stiller blot Spørgsmaal, som den anden ikke altid formaar at besvare. Gennemskuer det hele Væv af onde og store Lidenskaber, der har foraarsaget den uhyre Ulykke. Men han er udadtil fuldkommen rolig, uden et stærkt Ord eller en hvilkensomhelst Gestus. Han var ogsaa udenfor dengang.

Denne ensomme Mand var altid fuldkommen loyal. En Hædersmand i al sin Færd. I hans Haandtryk laa et ubrødeligt Kammeratskab.

Edvard Brandes.